

Většina milovníků historických zbraní a militárií dobře ví, že jedna z nejhodnotnějších sbírek tohoto materiálu u nás je ve Východočeském muzeu v Pardubicích. Mnozí také mají v paměti rozpadající se pardubický zámek let sedmdesátých, osmdesátých a počátku devadesátých. Expozice zbraní byla uzavřena, s ní celý zámek a čekalo se na zázrak. Zbraně se dostaly do depozitáře, který byl umístěn ve druhém patře pod půdou. Přebývaly v suchu, ale prostor nebyl v zimě vytápěn a v létě stíněn, takže výkyvy teplot byly během roku až 30 stupňů. Navíc střecha nad

Malá expozice zbraní z 12. - 17. století v gotickém sále pardubického zámku

ZBRANĚ

V PARDUBICKÉM MUZEU

Krátké palné zbraně leží volně v regálech. V depozitáři se dobře pracuje, protože silné zámecké zdi v zimě dlouho drží teplo a v létě chladí. Výkyvy teplot jsou menší a hlavně pomalé.

východním zámeckým křídlem držela jen silou vůle a s podporou místního strašidla. Dlouholetý správce sbírky Ing. Ctírad Beneš odešel v roce 1987 do penze a nedoufal, že se dožije zlepšení.

Po dlouhých jednáních byla správa zámku k 1. 1. 1994 převedena na Východočeské muzeum, které užívalo a užívá jeho největší část. Ředitel muzea PhDr. František Šebek vzal opravu zámku jako svůj životní úkol. Jal se shánět peníze a sehnal je. Spolu se státními penězi byly do zámku investovány peníze města Pardubic.

Pokud jde o zbraně, ty se „provětraly“ na výstavě rakouských a rakousko-uherských zbraní v roce 1996. Veřejnost zjistila, že fámy o likvidaci sbírky nebyly pravdivé. Následovala výstava zbraní českých puškařů v roce 1998. Individuální badatelé, sběratelé, puškaři od nás i ze zahraničí postupně nacházeli cestu na zámek. V roce 1997 se zbraně před postupující stavbou stěhovaly do dalšího provizoria, ale i jim se blýskalo na lepší časy. V provizoriu již byly instalovány odvlhčovače a byla otevřena

malá expozice zbraní 12. - 17. století v gotickém sále zámku.

V rekonstruované části objektu byl pro depozitář zbraní vyčleněn vhodný prostor, který byl v rámci programu záchrany kulturního dědictví upraven podle požadavků zákona k uložení zbraní podléhajících registraci. Zdi jsou izolovány proti vlhkosti. Současně zde je možno regulovat vzdušnou vlhkost směrem dolů (odvlhčovače) a teplotu směrem nahoru (přímotopy). Výkyvy teploty během roku jsou díky masivním zdem vnějšího pláště budovy mnohem menší a hlavně pomalejší.

Nový depozitář však je rozměrově asi poloviční oproti původnímu. V původních dřevěných regálech by se tam zbraně nikdy nemohly vejít. Volba proto padla na pojízdné kovové regály, které jsou z hlediska úspory prostoru hitem ve vybavení depozitářů a archivů. Úkolem účastníků vyhlášené veřejné soutěže bylo nejen nabídnout co nejnižší cenu, ale především vyřešit uložení dlouhých palných zbraní. Předchozí umístění v regálech, kde zbraně ležely nahusto vedle sebe, se neosvědčilo. Při sebeopatrnějším vyjímání z regálu docházelo k narázům, někdy i škodám. Bylo proto rozhodnuto zbraně uložit nastojato.

Řešení nebylo jednoduché. Až na výjimky, co zbraň, to jiný rozměr, typ, materiál. Z veřejné soutěže vyšla se svým řešením vítězně ostravská firma Hozst-Horák, která nabídla variabilní řešení podle požadavků muzea. Botky palných zbraní stojí v plechových vyjimatelných bačkůrkách, vyložených barexem s pogumovaným okrajem. Hlavně se opírají o barexem potaženou tyč, k níž jsou fixovány odnímatelnými úchyty dvou šířek. Výšku regálů a opěrné tyče lze samozřejmě nastavit podle potřeby.

Uložení dlouhých palných zbraní nastojato má samozřejmě své odpůrce. Argumentují oprávněně tím, že konzervační prostředky budou stékat po kovu a začnou se hromadit v krku pažby, který tím zkrhne. Vzhledem k možnosti regulovat teplotu i vlhkost a uložení zakonzervovaných zbraní v mikrotenových obalech se však na zbraně, které projdou konzervátorskou dílnou, používá minimální množství konzervačních činidel.

Chladné zbraně v regálech leží. Čepele šavlí, palašů a kordů leží na regálech, jejich koše se polic nedotýkají, neboť přesahují do prostoru. Čepele se tak neprohýbají.

Do polovičního prostoru se podařilo vměstnat celou sbírku s výjimkou uniform, o něž je vzhledem k charakteru materiálu postaráno jinak. Zbývají ještě rezervy pro přírůstky.

Současná ekonomická situace zbrzdila rekonstrukci pardubického zámku. Oprava posledního zámeckého křídla se vleče. Nejsou peníze na vitríny a velká stálá expozice zbraní zřejmě nebude otevřena dříve než v prvním roce příštího tisíciletí. V probíhající výstavě přírůstků sbírek muzea za posledních deset let však mají zbraně nejvíce vitrín. Na rok 2000 se pak připravuje výstava zbraní evropských puškařů. Snad se podaří získat i současné evropské mistry. Konzervátoři muzea napravují škody, které sbírka utrpěla předchozím nevhodným uložením. Kupodivu jich není tolik. Pardubické zbraně a jejich zámek snad mají nejhorší za sebou.

Jan TETŘEV,
správce sbírky zbraní a militárií
Východočeského muzea
v Pardubicích
Foto Václav ŠEBEK